

Derleyen ve Sunan
ALİ ARTUN
Manet

ALİ ARTUN 1972'de Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Mimarlar Odası'nda bilim ve teknoloji konuları ile mimar ve mühendislerin toplumsal konularını üzerine araştırmalar yürüttü. 1984'te Galerî Nev'in kuruluşuna katıldı; 100'ü aşkın Galerî Nev yayınının editörlüğünü yaptı. Galerî sergilerinden başka Ankara'da *CoBrA* ve 1950-2000, Kopenhag'da *Ben Bir Başka*, İstanbul'da *Mübin Orhon: Sainsbury Koleksiyonu* sergilerini hazırladı. Sanat'ın kuruluşunda ve yönetiminde görev aldı. Marmara ve Yıldız Teknik üniversiteleri güzel sanatlar fakülteleri ile İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde sanat tarihi dersleri verdi. 2000 yılından bu yana Sanat/Hayat dizisini yönetiyor. Ayrıca, kurucusu olduğu *e-skop* internet dergisinin editörlüğünü sürdürüyor. Eserleri: *Modernliğin Sınırlarında Sanat: Eleştiri, Özerklik, Siyaset* (2006); *Müze ve Modernlik* (2006); *Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi* (2011), *Sanatın İhtidarı: 1917 Devrimi, Avangard Sanat ve Müzecilik* (2015); *Mümkün Olmayan Müze: Müzeler Ne Gösteriyor?* (2017); *Dada Kılavuz, 1913-1923 Münih, Zürich, Berlin, Paris* (Nur Altun Yıldız Artun ile birlikte, 2018); *Modernizm Kavramı ve Türkiye'de Modernist Sanatın Doğuşu* (2020); *Eros ve Sanat: Modernizm Çağında Sanat ve Cinsellik* (2022); *Hayalperest Mimarlık: Özgür Aletlerin Mimarlığı* (2023).

LINDA NOCHLIN (1931-2017), 1951'de Vassar College Felsefe bölümünden mezun oldu; Columbia Üniversitesi'nde 17. yüzyıl İngiliz Edebiyatı üzerine yüksek lisans yaptı; New York Üniversitesi (NYU) Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde (IFA) Gustave Courbet üzerine doktorasını tamamladı. Feminist sanat tarihi yazımının temel metinlerinden biri olan "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?" başlıklı makalesi 1971'de yayımlandı. Yale, New York Şehir Üniversitesi (CUNY), Vassar College, Columbia ve Stanford gibi kurumlarda görev yaptı ve ders verdi. Kadın sanatçıların eserleri üzerine uluslararası sergiler düzenledi. Eserleri: *Women, Art, and Power, and Other Essays* (1988); *Kadınlar, Sanat ve İhtidar*, YKY 2020); *The Politics of Vision: Essays on Nineteenth-Century Art and Society* (1991); *The Body in Pieces: The Fragment as a Metaphor of Modernity* (2001); *Bathers, Bodies, Beauty: The Visceral Eye* (2006); *Misère: The Visual Representation of Misery in the 19th Century* (2018).

GEORGES BATAILLE (1897-1962) École des Chartes'da arşivcilik eğitimi aldı. 1942 yılına kadar Paris Milli Kütüphanesi'nde Ortaçağ uzmanı ve kütüphaneci olarak çalıştı. İlk romanı *Gözün Öyküsü*'nü Lord Auch takma adıyla 1928'de yayınladı. *Madam Edwarda*, 1937'de Pierre Angélique takma adıyla basıldı. Sürrealizme yakınlık duyduysa da André Breton'la anlaşmazlıkları nedeniyle sürrealist çevreden ayrıldı. 1929-1930'da "genel kabul gören fikirlere karşı savaş makinesi" diye nitelendiği *Documents* dergisini çıkardı. 1944'te kendi adıyla yayımlanan ilk eseri *Le Coupable* (1944; "Suçlu") basıldı. 1946'da *Critique* adlı edebiyat eleştirisi dergisini kurdu ve öncünce kadar derginin editörlüğünü sürdürdü. Türkçede yayımlanan diğer eserleri: *Cinsellikten Dinsellige Erotizm* (Keleş, 2006); *Edebiyat ve Kötülük* (Ayranıtı, 2014); *Lanetli Pay* (Sel, 2017); *Rahip C.* (Sel, 2017); *Göğün Mavis* (Sel, 2018); *Ölü Adam* (Sel, 2020); *Başmeğimsi* (Nika, 2022).

PIERRE BOURDIEU (1930-2002) École Normale Supérieure'de felsefe eğitimi aldı. 1954-1955'te Moulins'de lise öğretmenliği yaptı. 1958'de Cazayır'in Berberi halklarından Kabiliye topluluğu üzerine antropoloji çalışmasını tamamladı (*Sociologie de l'Algérie*). Alain Darbel ve Dominique Schnapper'le birlikte yürüttükleri tizir bir saha araştırmasına dayanarak, müze gezme alışkanlığımı ve eğitimin sanatseverlikteki rolünü inceleyen *Sanat Sevdası: Avrupa Sanat Müzeleri ve Ziyaretçi Kitlesi*'ni (1966) yayınladı. *Yeniden Üretim: Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri* (Passeron'la birlikte, 1970) ve *Ayrım: Beğeni Yarışımın Toplumsal Eleştirisi* (1970), eğitim ve kültür sosyolojisi alanında en çok okunan eserleri oldu. 1981'de Collège de France'ın sosyoloji kürsüsüne seçildi. Fransa'da sanat ile edebiyat alanlarının gelişimini ele alan çalışmalarını *Sanatın Kuralları* (1992) başlığı altında bir araya getirdi. 1998-2000 döneminde Collège de France'ta Manet üzerine verdiği dersler *Manet, une révolution symbolique* (2013) başlığı altında bir araya getirildi. Sanat alanını konu alan iki temel makalesi, *Kültür Üretimi* (2023) başlığıyla Sanat/Hayat dizisinden yayımlandı.

sanat**hayat**
DİZİ EDITÖRÜ Ali Artun

Derleyen ve Sunan
ALİ ARTUN

Manet

SEMBOLİK DEVRİM

LINDA NOCHLIN - GEORGES BATAILLE
PIERRE BOURDIEU

ÇEVİRENLER
Aslı Sümer - Ahu Antmen

İletişim Yayınları 3342 • sanathayat dizisi 56

ISBN-13: 978-975-05-3559-8

© 2023 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2023, İstanbul

•

DİZİ EDITÖRÜ Ali Artun

YAYINA HAZIRLAYAN Elçin Gen

KAPAK TASARIMI Özlem Özkal - Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Asude Ekinci

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları

SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İÇİNDEKİLER

Sunuş / Manet'nin Toplumsal Estetiği

ALİ ARTUN	7
• Manet'nin Metropolü	12

Avangardın İcadı: Fransa, 1830-1880

LINDA NOCHLIN	23
---------------------	----

Manet Üzerine

GEORGES BATAILLE	47
• Manet'nin Zarafeti	47
• Gayri Şahsi Bir Altüst Ediş	52
• Konunun İmha Edilişi	59
• Olympia Skandalı	76
• Sır	91
• Şüpheden, En Yüce Değere	101

Anominin Kurumsallaşması

PIERRE BOURDIEU	117
• Akademik Göz	119
• Model: Nomos'tan, Anominin Kurumsallaşmasına	140

Dizin	149
-------------	-----

SUNUŞ

Manet'nin Toplumsal Estetiği

ALİ ARTUN

Batı sanatında akademizme ve bütün sanat geleneğine karşı 19. yüzyıl ortalarında başlayan hareketin önderinin Manet olduğu konusunda sanat tarihçileri, filozoflar, sosyologlar görüş birliği içinde. Bataille'a göre Manet “sadece çok büyük bir ressam olmakla kalmaz. Kendinden önceki ressamlarla bağını koparmış, bugün içinde yaşadığımız dönemi başlatmıştır. [...] Modern resmin [...] doğuşunu açık bir şekilde Manet'ye dayandırmalıyız”.¹ Foucault da bu görüşü destekler: “Manet'nin gerçekleştirdiği derin kopuş, [...] empresyonizmin de ötesinde, bütün bir 20. yüzyıl resmidir, çağdaş sanatın içinde boy atıp geliştildiği resim sanatıdır.”² Sosyolog Bourdieu, daha da ileri gider ve Manet'nin “hayata geçirdiği [bir] etik ve estetik altüst oluştan”, bir “sembolik devrim”den bahseder.³

Manet'nin önderliği, son kertede, genellikle forma ilişkin, tekniğe ilişkin, resmin morfolojisine ilişkin ‘devrim’leriyle açıklanır. Linda Nochlin, sanatsal ve siyasal antagonizmi nedeniyle avangardı “en iyi somutlaştıran ressamın Gustave Courbet ve onun radikal realizmi” olduğunu belirttikten

sonra, buna rağmen avangardın Manet'yle başladığını söyler. Zira “avangardizm anlayışımız [...] ruhsal, toplumsal ve ontolojik yabancılaşma kavramına” dayanır.⁴ Ve *Folies-Bergère'de Bir Bar*, “yabancılaşmanın bugüne kadar resmedilmiş belki de en keskin imgesi”dir.⁵ Nochlin'e göre yabancılaşma, resmin formundaki fragmanlaşmayla tezahür eder. *The Body in Pieces: the Fragment as a Metaphor of Modernity* (Parçalar Halindeki Beden: Modernliğin Metaforu Olarak Fragman) kitabını, Manet'nin figürlerini parçalaması üzerine kurar. Manet, *Folies-Bergère'de Bir Bar*, *Nana*, *Garson Kadın* ve daha birçok resminin kenarlarında yer alan figürleri keser. *Tuileries'de Müzik*'te tablonun sol kenarında yer alan kendi resmi bile kesiktir. Nochlin estetik fragmanlaşmayı, Georg Simmel'in modernleşme ile fragmanlaşma arasında kurduğu ilişki bağlamında yorumlar.⁶ Nochlin'e göre fragman, modern hayatın parçalanmışlığını ifade etmesinin yanı sıra

Manet, *Tuileries'de Müzik*, 1862.*

* Metinlerin akıcılığını bozmamak için, kullanılan bazı illüstrasyonlar diğer metinlerde geçtikleri yerde yeniden kullanılmıştır – e.n.

devrimci bir alegoridir: “Fransız Devrimi ve sanatçıları açısından fragman, geçmişi ve nostaljiyi sembolleştirmekten ziyade geçmişin parçalanmasını sahneler.”⁷

Bataille’in gözünde Manet, resimde konuyu, anlamı imha eder; konuya ve anlama *kayıtsızdır*. Ona göre sanat, sanatı gösterir. Théophile Gautier’nin ilan ettiği “sanat sanat içindir” şiarı, Manet’nin zamanında avangardın parolası haline gelir. Manet, edebiyatta simbolizmin kurucusu olan “Mallarmé’yle on yıl boyunca hemen hemen her gün süren ve ölümle son bulan sohbetler” yürütmüştür.⁸ Sanatın anlamdan yalıtılmasında bu dostluklarının da etkisi olmalıdır. Ortak bir projeleri de olmuştur: Mallarmé’nin çevirdiği, Edgar Allen Poe’nun “Kuzgun” (*Le Corbeau*) şiirinin yayınlandığı kitaba Manet desenler çizmiştir. Mallarmé’nin şiirinde de

Manet, *Sandalye*, “Kuzgun” serisinden, 1875.

